

Radosław Antonów

ORCID: 0000-0003-4812-6609

Uniwersytet Wrocławski

radoslaw.antonow@uwr.edu.pl

Rodzaj artykułu: artykuł naukowy

Wykluczenie wykonawcy wspierającego agresję na Ukrainę z postępowań o udzielenie zamówienia publicznego

Słowa kluczowe: zamówienia publiczne, wykluczenie wykonawcy z postępowania

Wprowadzenie

W dniu 24 lutego 2022 roku doszło do ataku wojsk Federacji Rosyjskiej na terytorium Ukrainy, w konsekwencji czego „w kierunku terytorium Rzeczypospolitej Polskiej zaczęły kierować się tysiące obywateli Ukrainy, poszukujących schronienia”¹. Z tego powodu w polskim systemie prawnym konieczne i pilne stało się „opracowanie rozwiązań prawnych skierowanych do opisanej wyżej grupy cudzoziemców”². Polska stanowczo potępiła tę nieuprawnioną agresję militarną i podjęła działania zarówno pomocowe dla uchodźców z Ukrainy, jak i dyplomatyczne, legislacyjne i ekonomiczne, mające na celu zmuszenie Rosji do zaprzestania agresji na Ukrainę.

¹ Uzasadnienie projektu ustawy z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa (IX.2069), <https://sip.lex.pl/#/act-project/103100033/1> (dostęp: 20.06.2022).

² *Ibidem*.

Jeżeli chodzi o pierwszą płaszczyznę, należy podkreślić, że 12 marca 2022 roku weszła w życie ustawa o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa³. Ustawa ta, z pewnymi wyjątkami, weszła w życie z dniem ogłoszenia, z mocą od dnia 24 lutego 2022 roku (art. 116). Jest ona próbą odpowiedzi polskiego ustawodawcy na problemy, jakie w wyniku ataku Federacji Rosyjskiej na Ukrainę powstały w sferze zapewnienia legalności pobytu osób przybywających z terytorium tego kraju do Polski⁴. Akt ten miał więc na celu „stworzenie szczególnej regulacji prawnej zapewniającej doraźną podstawę prawną do legalnego pobytu obywatelom Ukrainy, którzy w wyniku działań wojennych zostali zmuszeni do opuszczenia swojego kraju pochodzenia i wjechali, posiadając stosowne uprawnienie wjazdowe, na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej”⁵. Poza kwestiami dotyczącymi zasad pobytu na terytorium Polski ustawa uregulowała też zasady udzielania obywatelom Ukrainy wszechstronnej pomocy o charakterze socjalnym, polegającej nie tylko na zakwaterowaniu, zapewnieniu całodziennego wyżywienia zbiorowego, transportu do miejsc zakwaterowania lub miejsc, w których udzielana jest opieka medyczna, lecz także na finansowaniu koniecznych ze względu na przepisy ustawy przejazdów środkami transportu publicznego. Między innymi obywatelom Ukrainy przyznane zostało również prawo do świadczeń rodzinnych, świadczenia 500+, rodzinnego kapitału opiekuńczego, świadczenia „dobry start” oraz dofinansowania obniżenia opłaty rodzica za pobyt dziecka w żłobku (ustawa z dnia 12 marca 2022, art. 26) czy prawo do świadczeń z pomocy społecznej (art. 29). Poza prawnymi uregulowaniami w zakresie pomocy obywatelom Ukrainy należy podkreślić powszechne spontaniczne, oddolnie organizowane zaangażowanie polskiego społeczeństwa w pomoc obywatelom Ukrainy nie tylko przybywającym na terytorium Polski, lecz także pozostającym na terytorium Ukrainy.

Polska, niezależnie od działań skierowanych na pomoc obywatelom Ukrainy w związku z atakiem Federacji Rosyjskiej na Ukrainę, podjęła jednocześnie działania dyplomatyczne, legislacyjne i ekonomiczne służące powstrzymaniu agresji Federacji Rosyjskiej na terytorium Ukrainy. Oscylowały one wokół umocnienia współpracy międzynarodowej w kwestii objęcia sankcjami ekonomicznymi Federacji Rosyjskiej i Białorusi, i jej przedstawicieli z różnych szczebli władzy i administracji oraz przedstawicieli biznesu. Dążono także do zerwania relacji ekonomicznych i gospodarczych z Federacją, co skutkowałoby jej osłabieniem ekonomicznym i gospodarczym, w wyniku ograniczenia wpływów do budżetu pochodzących z dotychczasowego handlu międzynarodowego, to zaś ujemnie wpłynie na finansowanie agresji na Ukrainę.

³ Ustawa z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa, Dz.U. z 2022 r. poz. 583.

⁴ Zob. uzasadnienie projektu ustawy z dnia 12 marca 2022 r. (IX.2069).

⁵ Por. *ibidem*.

Szczególne rozwiązania w zakresie przeciwdziałania wspieraniu agresji na Ukrainę

Na płaszczyźnie legislacyjnej podjęto działania, z których najważniejsza jest ustawa z dnia 13 kwietnia 2022 roku o szczególnych rozwiązaniach w zakresie przeciwdziałania wspieraniu agresji na Ukrainę oraz służących ochronie bezpieczeństwa narodowego⁶. Ustawa weszła w życie 16 kwietnia 2022 roku (art. 25).

W myśl przepisów art. 1 ustawy „w celu przeciwdziałania wspieraniu agresji Federacji Rosyjskiej na Ukrainę rozpoczętej w dniu 24 lutego 2022 roku, wobec osób i podmiotów” wpisanych na listę osób i podmiotów, prowadzoną przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych, publikowaną w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej ministra właściwego do spraw wewnętrznych (art. 2), stosuje się z pewnymi wyłączeniami określonymi w ustawie:

1) odpowiednio środki określone w rozporządzeniu Rady (WE) nr 765/2006 z dnia 18 maja 2006 roku dotyczącym środków ograniczających w związku z sytuacją na Białorusi i udziałem Białorusi w agresji Rosji wobec Ukrainy⁷; 2) odpowiednio środki określone w rozporządzeniu Rady (UE) nr 269/2014 z dnia 17 marca 2014 r. w sprawie środków ograniczających w odniesieniu do działań podważających integralność terytorialną, suwerenność i niezależność Ukrainy lub im zagrażających⁸; 3) wykluczenie z postępowania o udzielenie zamówienia publicznego lub konkursu prowadzonego na podstawie ustawy z dnia 11 września 2019 r. — Prawo zamówień publicznych⁹; 4) wpis do wykazu cudzoziemców, których pobyt na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest niepożądany, o którym mowa w przepisach ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach¹⁰.

W uzasadnieniu do projektu ustawy podkreślono:

w dniu 24 lutego 2022 r. Wysoki Przedstawiciel Unii Europejskiej wydał w imieniu Unii Europejskiej oświadczenie, w którym z całą stanowczością potępił niczym niesprowokowaną inwazję sił wojskowych Federacji Rosyjskiej na Ukrainę oraz udział Białorusi w tej agresji. Wysoki Przedstawiciel wskazał, że odpowiedź Unii Europejskiej obejmie zarówno sektorowe, jak i indywidualne środki ograniczające. W następnych dniach organy Unii Europejskiej podjęły szereg decyzji skutkujących przyjęciem szerokiego zakresu sankcji stanowiących odpowiedź na niedopuszczalną i bezprawną agresję wojskową Rosji wobec Ukrainy, która na mocy prawa międzynarodowego

⁶ Ustawa z dnia 13 kwietnia 2022 r. o szczególnych rozwiązaniach w zakresie przeciwdziałania wspieraniu agresji na Ukrainę oraz służących ochronie bezpieczeństwa narodowego, Dz.U. z 2022 r. poz. 835.

⁷ Rozporządzenie Rady (WE) nr 765/2006 z dnia 18 maja 2006 r. dotyczącym środków ograniczających w związku z sytuacją na Białorusi i udziałem Białorusi w agresji Rosji wobec Ukrainy, Dz.U. UE L 2006.134.1.

⁸ Rozporządzenie Rady (UE) nr 269/2014 z dnia 17 marca 2014 r. w sprawie środków ograniczających w odniesieniu do działań podważających integralność terytorialną, suwerenność i niezależność Ukrainy lub im zagrażających, Dz.U. UE L 2014.78.6.

⁹ Ustawa z dnia 11 września 2019 r. — Prawo zamówień publicznych, tekst jedn. Dz.U. z 2021 r. poz. 1129.

¹⁰ Ustawa z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach, tekst jedn. Dz.U. z 2021 r. poz. 2354.

stanowi akt agresji. Odpowiedni pakiet sankcji został również przyjęty w związku z niedopuszczalnym zaangażowaniem Białorusi w agresję wojskową Rosji wobec Ukrainy¹¹.

Podkreślono również, że

Polska stanowczo potępiła agresję Rosji na Ukrainę. Od początku Rząd Rzeczypospolitej Polskiej był zwolennikiem daleko idących i skutecznych sankcji, o szerokich konsekwencjach gospodarczych dla Federacji Rosyjskiej. Od początku konfliktu zwracano uwagę, że restrykcje będą o tyle skuteczne, o ile powodować będą realne negatywne konsekwencje dla gospodarki i sektora finansów Rosji. W szczególności zaś Polska zwracała uwagę na konieczność wprowadzenia sankcji na import rosyjskich surowców energetycznych, których kontynuacja poprawia znacząco sytuację dewizową Rosji¹².

Przedmiotową ustawą wprowadzono uregulowania prawne, które „w oparciu o wybrane instrumenty prawne zawarte w rozporządzeniu Rady (WE) nr 765/2006 z dnia 18 maja 2006 r. dotyczącym środków ograniczających w związku z sytuacją na Białorusi i udziałem Białorusi w agresji Rosji wobec Ukrainy” oraz w rozporządzeniu „Rady (UE) nr 269/2014 z dnia 17 marca 2014 r. w sprawie środków ograniczających w odniesieniu do działań podważających integralność terytorialną, suwerenność i niezależność Ukrainy lub im zagrażających”, pozwolą na „tworzenie na gruncie prawa krajowego odrębnej od wykazów zawartych w tych rozporządzeniach listy osób i podmiotów, wobec których stosuje się wybrane środki określone w tych rozporządzeniach. Zgodnie z projektowaną ustawą stosowane będą środki ograniczające określone w rozporządzeniu 765/2006 i rozporządzeniu 269/2014”¹³. Należy jednak podkreślić, że „wśród sankcji przewidzianych ustawą wprowadzono sankcję nieprzewidzianą w rozporządzeniu 765/2006 i rozporządzeniu 269/2014”¹⁴. Jest nią instytucja wykluczenia wykonawcy wspierającego agresję na Ukrainę z postępowań o udzielenie zamówienia publicznego lub konkursu.

Wykluczenie wykonawcy z postępowania o udzielenie zamówienia publicznego

Udzielanie zamówień publicznych w Polsce reguluje PZP¹⁵. Instytucja zamówień publicznych w Polsce, jak również w państwach Unii Europejskiej służy racjonal-

¹¹ Uzasadnienie projektu ustawy z dnia 13 kwietnia 2022 r. o szczególnych rozwiązaniach w zakresie przeciwdziałania wspieraniu agresji na Ukrainę oraz służących ochronie bezpieczeństwa narodowego (IX.2131), <https://sip.lex.pl/#/act-project/103110006/1> (dostęp: 20.06.2022).

¹² *Ibidem*.

¹³ *Ibidem*.

¹⁴ *Ibidem*.

¹⁵ Więcej na temat ewolucji zamówień publicznych w Polsce i obowiązujących zasad i procedur w tym zakresie zob. *Zamówienia publiczne*, red. P. Bielarczyk, W. Gonet, A. Wójtowicz-Dawid, Warszawa 2021, *passim*.

nemu, konkurencyjnemu i przejrzystemu wydatkowaniu środków publicznych. Zgodnie z przepisami PZP każdy wykonawca z wyjątkami wskazanymi w przepisach ustawy ma prawo ubiegać się o uzyskanie zamówienia finansowanego ze środków publicznych. Do wspomnianych wyjątków ograniczających dostępność do zamówień publicznych zaliczana jest instytucja wykluczenia wykonawcy z postępowania o zamówienie publiczne. Należy zauważyć, że przesłanki wykluczenia wykonawcy z postępowania o zamówienie publiczne enumeratywnie zostały wymienione w PZP. Artykuł 108 zawiera przesłanki obligatoryjnego wykluczenia wykonawców z postępowania o zamówienie publiczne, art. 109 natomiast — przesłanki fakultatywne, których zastosowanie zależy od decyzji zamawiającego.

Przesłanki wykluczenia wykonawcy wspierającego agresję na Ukrainę

Zgodnie z treścią art. 7 ust. 1 ustawy o szczególnych rozwiązaniach w zakresie przeciwdziałania wspieraniu agresji na Ukrainę oraz służących ochronie bezpieczeństwa narodowego z postępowania o udzielenie zamówienia publicznego lub konkursu prowadzonego na podstawie art. 129 i następnych PZP wyklucza się: 1. wykonawcę oraz uczestnika konkursu wymienionego w wykazach określonych w rozporządzeniu 765/2006 i rozporządzeniu 269/2014 albo wpisanego na listę na podstawie decyzji w sprawie wpisu na listę rozstrzygającej o zastosowaniu środka polegającego na wykluczeniu z postępowania o udzielenie zamówienia publicznego lub konkursu prowadzonego na podstawie PZP; 2. wykonawcę oraz uczestnika konkursu, którego beneficjentem rzeczywistym w rozumieniu ustawy z dnia 1 marca 2018 roku o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu¹⁶ jest osoba wymieniona w wykazach określonych w rozporządzeniu 765/2006 i rozporządzeniu 269/2014 albo wpisana na listę lub będąca takim beneficjentem rzeczywistym od dnia 24 lutego 2022 roku, o ile została wpisana na listę na podstawie decyzji w sprawie wpisu na listę rozstrzygającej o zastosowaniu środka polegającego na wykluczeniu z postępowania o udzielenie zamówienia publicznego lub konkursu prowadzonego na podstawie PZP; 3. wykonawcę oraz uczestnika konkursu, którego jednostką dominującą w rozumieniu art. 3 ust. 1 pkt 37 ustawy z dnia 29 września 1994 roku o rachunkowości¹⁷ jest podmiot wymieniony w wykazach określonych w rozporządzeniu Rady (WE) nr 765/2006 i rozporządzeniu Rady (WE) nr 269/2014 albo wpisany na listę lub będący taką jednostką dominującą od dnia 24 lutego 2022 roku, o ile został wpisany na listę na podstawie decyzji w sprawie wpisu na listę rozstrzygającej o zastosowaniu środka polegającego na wykluczeniu z postępowania

¹⁶ Ustawa z dnia 1 marca 2018 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu, tekst jedn. Dz.U. z 2022 r. poz. 593.

¹⁷ Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości, tekst jedn. Dz.U. z 2021 r. poz. 217.

o udzielenie zamówienia publicznego lub konkursu prowadzonego na podstawie PZP. Przedmiotowe wykluczenie należy do przesłanek obligatoryjnych wykluczenia z udziału w postępowaniu o udzielenie zamówienia publicznego lub konkursu. Jest to bezwzględny nakaz ustawodawcy w tym zakresie.

Okres wykluczenia

Zgodnie z przepisem ust. 2 w art. 7 ustawy o szczególnych rozwiązaniach w zakresie przeciwdziałania wspieraniu agresji na Ukrainę oraz służących ochronie bezpieczeństwa narodowego wykluczenie następuje na okres trwania okoliczności określonych w ust. 1 (por. art. 7 ust. 2). Jest to przepis szczególnie wprowadzający zasadniczo nowy termin wykluczenia w stosunku do rozwiązań prawnych przewidzianych PZP (por. art. 110, art. 111). O ile w art. 111 PZP ustawodawca wskazał konkretne terminy wykluczenia uzależnione od zaistniałego przypadku, a okresy wykluczenia zostały wskazane w latach lub uzależnione od okresu, na jaki został prawomocnie orzeczony zakaz ubiegania się o zamówienia publiczne, o tyle w art. 7 ust. 2 ustawy o szczególnych rozwiązaniach w zakresie przeciwdziałania wspieraniu agresji na Ukrainę oraz służących ochronie bezpieczeństwa narodowego okres wykluczenia został uzależniony od czasu pozostawania wykonawcy lub uczestnika konkursu w wykazach lub na liście wymienionych w art. 7 ust. 1 ustawy z dnia 13 kwietnia 2022. Te same zasady dotyczą wykonawcy oraz uczestnika konkursu, którego beneficjentem rzeczywistym jest osoba wpisana w wykazach lub na liście wymienionych w art. 7 ust. 1, a także wykonawcy oraz uczestnika konkursu, których jednostką dominującą jest podmiot wymieniony w wykazach lub na liście wymienionych w art. 7 ust. 1 ustawy z dnia 13 kwietnia 2022.

Realizacja nakazu wykluczenia

Do wykonawców lub uczestników konkursu wykluczonych na podstawie art. 7 ust. 1 przedmiotowej ustawy nie mają zastosowania negatywne przesłanki wykluczenia wykonawcy z postępowania uregulowane w art. 110 ust. 2 PZP.

Na podstawie art. 7 ust. 3 ustawy z dnia 13 kwietnia 2022 roku o szczególnych rozwiązaniach w zakresie przeciwdziałania wspieraniu agresji na Ukrainę oraz służących ochronie bezpieczeństwa narodowego w przypadku wykonawcy lub uczestnika konkursu wykluczonego na podstawie ust. 1 art. 7 zamawiający odrzuca wniosek o dopuszczenie do udziału w postępowaniu o udzielenie zamówienia publicznego lub ofertę takiego wykonawcy lub uczestnika konkursu. Ponadto nie zaprasza takiego wykonawcy lub uczestnika konkursu do złożenia oferty wstępnej, oferty podlegającej negocjacom, oferty dodatkowej, oferty lub oferty ostatecznej, nie zaprasza go

do negocjacji lub dialogu, a także nie prowadzi z takim wykonawcą negocjacji lub dialogu, odrzuca wniosek o dopuszczenie do udziału w konkursie, nie zaprasza do złożenia pracy konkursowej lub nie przeprowadza oceny pracy konkursowej, odpowiednio do trybu stosowanego do udzielenia zamówienia publicznego oraz etapu prowadzonego postępowania o udzielenie zamówienia publicznego (art. 7 ust. 3).

Kara pieniężna za ubieganie się o udzielenie zamówienia publicznego mimo wykluczenia

Wykonawca lub uczestnik konkursu podlegający wykluczeniu z udziału w postępowaniach o zamówienia publiczne na podstawie art. 7 ust. 1 ustawy z dnia 13 kwietnia 2022 roku o szczególnych rozwiązaniach w zakresie przeciwdziałania wspieraniu agresji na Ukrainę oraz służących ochronie bezpieczeństwa narodowego, który w okresie podlegania przedmiotowemu wykluczeniu ubiega się o udzielenie zamówienia publicznego lub udział w konkursie, podlega karze pieniężnej. W myśl przepisów art. 7 ust. 6 ustawy osoba lub podmiot podlegające wykluczeniu na podstawie ust. 1, które w okresie tego wykluczenia ubiegają się o udzielenie zamówienia publicznego lub dopuszczenie do udziału w konkursie lub biorą udział w postępowaniu o udzielenie zamówienia publicznego lub w konkursie, podlegają karze pieniężnej.

Należy podkreślić, że na podstawie art. 7 ust. 5 ustawy przez ubieganie się o udzielenie zamówienia publicznego lub dopuszczenie do udziału w konkursie rozumie się odpowiednio złożenie wniosku o dopuszczenie do udziału w postępowaniu o udzielenie zamówienia publicznego lub konkursie, złożenie oferty, przystąpienie do negocjacji lub złożenie pracy konkursowej.

Zgodnie z ust. 7 art. 7 ustawy karę pieniężną nakłada Prezes Urzędu Zamówień Publicznych, decyzją, a wysokość kary wynosi do 20 mln zł. Wpływy z kar pieniężnych stanowią dochód budżetu państwa (art. 7 ust. 8). Na podstawie art. 7 ust. 9 ustawy wskazane obligatoryjne podstawy wykluczenia wykonawcy lub uczestnika konkursu z postępowania o zamówienie publiczne oraz kary pieniężne mają zastosowanie do wszystkich postępowań prowadzonych na podstawie PZP, jak również do postępowań o udzielenia zamówienia publicznego oraz konkursów o wartości mniejszej niż kwoty określone w art. 2 ust. 1 PZP lub takich, które podlegają wyłączeniu z obowiązku stosowania przedmiotowej ustawy. Przypomnijmy, zgodnie z art. 2 ust. 1 PZP przepisy ustawy stosuje się do udzielania: 1. zamówień klasycznych oraz organizowania konkursów, których wartość jest równa lub przekracza kwotę 130 tys. złotych, przez zamawiających publicznych; 2. zamówień sektorowych oraz organizowania konkursów, których wartość jest równa progom unijnym lub je przekracza, przez zamawiających sektorowych; 3. zamówień w dziedzinach obronności i bezpieczeństwa, których wartość jest równa lub przekracza progi unijne, przez zamawiających publicznych oraz zamawiających sektorowych; 4. zamówień kla-

sycznych oraz organizowania konkursów, których wartość jest równa lub przekracza progi unijne, przez zamawiających subsydiowanych w okolicznościach wskazanych w PZP (art. 6).

Kontrola przestrzegania zasad wykluczenia

Na podstawie art. 7 ust. 4 ustawy z dnia 13 kwietnia 2022 roku o szczególnych rozwiązaniach w zakresie przeciwdziałania wspieraniu agresji na Ukrainę oraz służących ochronie bezpieczeństwa narodowego kontrola udzielania zamówień publicznych w zakresie zgodności z przepisami art. 7 ust. 1 tej ustawy jest wykonywana zgodnie z art. 596 PZP, który stanowi, że do kontroli udzielania zamówień, w zakresie zgodności z przepisami ustawy PZP, w tym zgodności z przepisami ustawy o szczególnych rozwiązaniach w zakresie przeciwdziałania wspieraniu agresji na Ukrainę oraz służących ochronie bezpieczeństwa narodowego, przeprowadzanej przez organy kontroli, stosuje się przepisy ustawy oraz przepisy odrębne, właściwe ze względu na organ upoważniony do przeprowadzenia kontroli.

Artykuł 596 ust. 2 PZP do kontroli upoważnia organy prowadzące kontrole w zakresie udzielania zamówień publicznych: Prezesa Urzędu Zamówień Publicznych, organy wskazane w ustawie z dnia 15 lipca 2011 roku o kontroli w administracji rządowej, z wyłączeniem Prezesa Rady Ministrów, regionalne izby obrachunkowe, instytucje zarządzające w rozumieniu przepisów dotyczących realizacji programów w zakresie polityki spójności oraz programów realizowanych z wykorzystaniem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz funduszy wspierających sektory morski lub rybacki.

Podsumowanie

Celem ustawy o szczególnych rozwiązaniach w zakresie przeciwdziałania wspieraniu agresji na Ukrainę oraz służących ochronie bezpieczeństwa narodowego w zakresie przepisów art. 7 jest uniemożliwienie wykonawcom wspierającym agresję na Ukrainę korzystanie z możliwości prowadzenia działalności gospodarczej, a więc zarabiania pieniędzy z zastosowaniem kontraktów finansowanych ze środków publicznych wydatkowanych w trybach przewidzianych dla zamówień publicznych.

Ustawa wprowadza kompleksową regulację tworzącą podstawę wykluczenia — niezależną od przesłanek wykluczenia określonych w PZP.

Bibliografia

- Rozporządzenie Rady (WE) nr 765/2006 z dnia 18 maja 2006 r. dotyczące środków ograniczających w związku z sytuacją na Białorusi i udziałem Białorusi w agresji Rosji wobec Ukrainy, Dz.U. UE L 2006.134.1.
- Rozporządzenie Rady (UE) nr 269/2014 z dnia 17 marca 2014 r. w sprawie środków ograniczających w odniesieniu do działań podważających integralność terytorialną, suwerenność i niezależność Ukrainy lub im zagrażających, Dz.U. UE L 2014.78.6.
- Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości, tekst jedn. Dz.U. z 2021 r. poz. 217.
- Ustawa z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach, tekst jedn. Dz.U. z 2021 r. poz. 2354.
- Ustawa z dnia 1 marca 2018 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu, tekst jedn. Dz.U. z 2022 r. poz. 593.
- Ustawa z dnia 11 września 2019 r. — Prawo zamówień publicznych, tekst jedn. Dz.U. z 2021 r. poz. 1129.
- Ustawa z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa, Dz.U. z 2022 r. poz. 583.
- Ustawa z dnia 13 kwietnia 2022 r. o szczególnych rozwiązaniach w zakresie przeciwdziałania wspieraniu agresji na Ukrainę oraz służących ochronie bezpieczeństwa narodowego, Dz.U. z 2022 r. poz. 835.
- Uzasadnienie projektu ustawy z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa (IX.2069), <https://sip.lex.pl/#/act-project/103100033/1>.
- Uzasadnienie projektu ustawy z dnia 13 kwietnia 2022 r. o szczególnych rozwiązaniach w zakresie przeciwdziałania wspieraniu agresji na Ukrainę oraz służących ochronie bezpieczeństwa narodowego (IX.2131), <https://sip.lex.pl/#/act-project/103110006/1>.
- Zamówienia publiczne*, red. P. Bielarczyk, W. Gonet, A. Wójtowicz-Dawid, Warszawa 2021.

Exclusion of a contractor supporting the aggression against Ukraine from public procurement procedures

Summary

The article describes issues related to the application of procedures on public procurement and competitions in the case of a contractor supporting the Russian aggression against Ukraine. The exclusion of such a contractor is regulated by the Act of 13 April 2022 on unique solutions to prevent support for aggression against Ukraine and protect national security. Public procedures in Poland are regulated in the Act of 11 September 2019: Public Procurement Law.

Keywords: public procurement, exclusion of a contractor from procedures

Радослав Антонув

Вроцлавський університет

Виключення з процедур публічних закупівель підрядника, який підтримує агресію проти України

Анотація

24 лютого 2022 року війська Російської Федерації атакували територію України, внаслідок чого, побоюючись війни, десятки тисяч громадян України почали рухатися на територію Республіки Польща, шукаючи притулку, особливо жінки і діти. З огляду на вищезазначене, польська правова система терміново прийняла та ухвалила закони, спрямовані на допомогу українським громадянам, а також такі, щоб змусити Росію припинити агресію проти України, зокрема через економічні санкції, спрямовані на обмеження впливу фінансових активів Росії, що формуються від продажу природних ресурсів цієї країни.

Що стосується першого аспекту, то варто підкреслити, що 12 березня 2022 року набув чинності закон про допомогу громадянам України у зв'язку зі збройним конфліктом на території цієї країни. Цей закон, за деякими винятками, набрав чинності в день оголошення, а його дія поширювалася на період від 24 лютого 2022 року.

Що стосується другого аспекту, то Польща вжила низку дипломатичних, законодавчих та економічних заходів, спрямованих на припинення агресії Російської Федерації на території України. Ця діяльність була спрямована, зокрема, на посилення міжнародної співпраці у сфері запровадження економічних санкцій проти Російської Федерації, Білорусі, представників різних рівнів влади цих країн, управління, бізнесу. Також йдеться про намагання розірвати економічні відносини з Російською Федерацією. Мета — економічне послаблення Росії шляхом обмеження фінансових надходжень до російського бюджету від торгівлі європейських країн з Росією, що має на меті обмежити фінансування російської агресії проти України. На законодавчому рівні вжито заходів, найважливішим результатом яких є ухвалення Закону від 13 квітня 2022 року про особливі рішення у сфері протидії підтримці агресії проти України та забезпечення національної безпеки. Закон набрав чинності 16 квітня 2022 року. Відповідно до положень 1 ст. Закону, з метою протидії підтримці агресії Російської Федерації проти України, що розпочалася 24 лютого 2022 року, щодо осіб та організацій, внесених до переліку осіб та організацій, який веде міністр внутрішніх справ і публікується в Публічному інформаційному бюлетні на веб-сайті міністра внутрішніх справ, застосовується з певними винятками, зазначеними в Законі:

1) відповідно засоби, згадані в розпорядженні Ради (ЄС) № 765/2006 від 18 травня 2006 року про обмежувальні засоби з огляду на ситуацію в Білорусі та участь Білорусі в агресії Росії проти України;

2) відповідно засоби, згадані в розпорядженні Ради (ЄС) № 269/2014 від 17 березня 2014 року щодо обмежувальних засобів щодо дій, які підривають або загрожують територіальній цілісності, суверенітету та незалежності України;

3) виключення з процедури публічних закупівель або конкурсу, що проводяться на підставі Закону від 11 вересня 2019 року – «Про публічні закупівлі»;

4) внесення до списку іноземців, перебування яких на території Республіки Польща є небажаним, про що йдеться в положеннях Закону про іноземців від 12 грудня 2013 року.

Перебіг державних закупівель у Польщі регулюється Законом від 11 вересня 2019 року — Законом про публічні закупівлі (ЗПЗ). Інститут публічних закупівель у Польщі, як і в країнах Європейського Союзу, стежить за раціональним, конкурентним та прозорим витрачанням державних коштів. Відповідно до положень ЗПЗ, кожен підрядник, за винятками, зазначеними в положеннях Закону, має право подати заявку на закупівлю, що фінансується з державних коштів. До зазначених винятків, що обмежують доступ до публічних закупівель, належить також інститут усунення підрядника від процедур публічних закупівель. Слід зазначити, що підстави для відсторонення виконавця від участі у процедурі публічних закупівель вичерпно перераховані в Законі про публічні закупівлі. Це підстави для обов'язкового виключення підрядників з процедури публічних закупівель та факультативні підстави, застосування яких залежить від рішення замовника. Законом від 13 квітня 2022 року про особливі рішення у сфері протидії підтримки агресії проти України та захисту національної безпеки введено обов'язкову умову, окрім тих, що у ЗПЗ, для виключення з процедури публічних закупівель або конкурсу, що проводяться відповідно до Закону від 11 вересня 2019 року — Закон про публічні закупівлі. Відповідно до положень цього Закону, до процедури публічних закупівель не допускаються:

1) підрядник та учасник конкурсу, зазначений у списках, визначених розпорядженням 765/2006 та розпорядженням 269/2014, або внесений до списку на підставі рішення про внесення до списку, що визначає застосування заходу, що полягає у виключенні з процедури публічних закупівель або конкурсу, що проводиться на підставі Закону від 11 вересня 2019 року — Про публічні закупівлі;

2) підрядник та учасник конкурсу, реальним бенефіціаром якого у розумінні Закону від 1 березня 2018 року про протидію відмиванню коштів та фінансуванню тероризму є особа, внесена у списках, визначених розпорядженням 765/2006 та розпорядженням 269/2014, внесена до переліку або реальний бенефіціар з 24 лютого 2022 року, за умови внесення її до переліку на підставі рішення про внесення до переліку щодо застосування заходу, що полягає у виключенні з процедури публічних закупівель або конкурсів, проведених відповідно до Закону від 11 вересня 2019 р. — Закон про публічні закупівлі;

3) виконавець та учасник конкурсу, головною організацією якого в розумінні ст. 3 сек. 1 пункту 37 Закону про бухгалтерський облік від 29 вересня 1994 року є суб'єкт господарювання, зазначений у списках, визначених у розпорядженні 765/2006 та розпорядженні 269/2014, або внесений до списку чи, будучи домінуючою одиницею, з 24 лютого 2022 року, якщо він був внесений до переліку на підставі рішення про включення до вирішального переліку щодо застосування заходу, що полягає у виключенні з процедури публічних закупівель або конкурсу, що проводиться на підставі ЗДЗ.

Виключення відбувається на час дії обставин, визначених Законом від 13 квітня 2022 року «Про особливі рішення у сфері протидії підтримці агресії проти України

та захисту національної безпеки». Якщо виконавець або учасник конкурсу, який підлягає відстороненню від участі у процедурах публічних закупівель, відповідно до Закону від 13 квітня 2022 року «Про особливі рішення у сфері протидії підтримці агресії України та захисту національної безпеки», подає заявку на державну закупівлю або участь у конкурсі, під час дії терміну виключення намагається отримати дозвіл на публічне замовлення або участь у конкурсі, то отримує штраф до 20 000 000 злотих. Надходження від штрафів будуть переказані у державний бюджет.

Ключові слова: публічні закупівлі, виключення підрядника з процедур